

Срђан Симић

КОРАН О ГОСПОДУ ИСУСУ ХРИСТУ

Према студији Heikki Räisänen, *Das Koranische Jesusbild*,

Ein Beitrag zur Theologie des Korans, Helsinki 1971

Пројекција живота Господа Исуса Христа

Личност Господа Исуса Христа у Курану (AL-Qur'an)* спомиње се у 14 Сура, од којих 4 Суре припадају меканском периоду (19, 21, 23, 24), док највећи део Сура припада меканском периоду. Број стихова који говоре о Господу Исусу Христу износи око 90, од којих три Суре излажу историју Господа Исуса Христа: Иманова породица – ALi-'Imrân (Сура 3), Трпеза – AL-Mâ'ida (Сура 5), Мерјема-Maryam (Сура 19).

Име Исус појављује се у форми `Isâ, чије језичко значење представља појмовне тешкоће, при чему се као изворно тумачење узима сиријско Yešu или Išo.¹

Исламска традиција и Куран изричито називају Господа Исуса Христа „Сином Маријиним“, док Отац Исусов остаје потпуно анониман. Има мишљења да је Мухамед, ступајући у везу са хришћанима и Јудејцима, користио изворе Арапског и Сиријског Јеванђеља.²

За разлику од хришћанског предања, Марија, мајка Исусова, по Курану води порекло од ALi-'Imrâna (Иманове породице), коју је Бог као и Адама, Ноја и Аврама изабрао „над осталим свјетом“ (3, 33). Исто тако, Марија се признаје као и ћерка Иманова (3, 35) и сестра Аронова (19, 28). Куранском имену Иман одговара библијско име Аврам, чије име се спомиње у Светом писму Старог завета (2 Мој 6, 20), и он се наводи као отац Мојсија и Арона. Његова сестра Марија постала је имењакиња млађој Мерјеми (Марији). Очигледно је да су сродници старије Марије грешком дали то име млађој Марији. Како је Марија у Курану, тако је и Марија у Светом писму Старог завета изричито споменута само као „сестра Аронова“ (2 Мој 15, 20). Порекло ове заблуде постаће јасније ако се узме у обзир и разуме чињени-

* $\text{É}óðáí \text{ç}íá\text{-}è \text{“}áááñí \text{-}èðáçá\text{”}$; $\text{á}ðèðèè \text{ñàì} \text{ñòíñèè} \text{ýðááñ} \text{á} \text{Ááñèì} \text{Éì} \text{ðé} \text{óó}$.

¹ Das Koranische Jesusbild, Ein Beitrag zur Theologie des Korans, von Heikki Räisänen, Helsinki 1971, str. 7.

² Исто, стр. 17.

ца да је Мухамед поменуте личности сматрао савременицима, чак и када оне припадају сасвим различитим библијским периодима, између којих стоји огромно време, понекад и веће од хиљаду година. Очигледно је са су исламски тумачи претпостављали да су то само истозвучна имена, чија подударност је пука случајност. На исти начин је и Хаман у Курану постао савременик фараона (28, 2; 40, 36). Са друге стране, скоро сви западни истраживачи приписују Мухамеду „енормну историјску заблуду“, по којој он сестру Мојсијеву и мајку Господа Исуса Христа сматра за једну личност.³

Против овог уобичајеног мишљења, Герок је указивао на слабост поменутих навода критикујући тезу о постојању два Имрана и два Арона. Имран се у Курану помиње као отац Маријин, а не као отац Мојсијев, док се Марија нигде не спомиње као Мојсијева сестра. Сестра Мојсијева, која је по Курану спасла живот свог брата, остаје анонимна (20, 40; 28, 11). По Мухамеду, Марија проводи своје детињство у храму, под Захаријиним старатељством (3, 37), и сигурно је да није могла учествовати у збивањима Мојсијевог времена. Важно је напоменути да Мухамед нигде не говори да је Господ Исус Христос био Мојсијев савременик, већ признаје да између обојице постоји мноштво посланика од Бога (2, 87). Ова теорија је од арапских коментатора акцептирана и не треба нико ни на који начин да те две истоимене личности поистовећује. Отац Имран и син Арон су првобитно довођени у везу са старијом Маријом, а касније су, накнадно, повезани са млађом Маријом. Њено детињство се описује на начин који је сличан приказу у апокрифном Јаковљевом Протојеванђељу, где Марија одраста у храму код Захарије и где на чудан начин добија храну са неба.⁴

О наговештају о Исусовом рођењу обавештава нас Сура Мерјема (19), настала у другом, меканском периоду, где се на сажет начин описује Маријино зачеће, о чему ће касније бити више речи. Марија се повлачи пред њеним присталицама на једно источно место, где Бог шаље ка њој Духа који постаје са силаском Арханђела Гаврила идентификован у облику човечије лепоте. Дух обећава Марији да ће јој даровати једно дете. Без физичког додира са човеком, она ће затруднети и повући се на једно усамљено место (19: 16-36).

Интересантно је да се, за разлику од излагања Светога писма по којем је Господ Исус Христос рођен у пећини, у Курану нагађа да је Марија добила порођајне болове под палмом, пожелевши тада смрт. Потом је испод ње чула глас нерођеног детета које јој говори да је Бог испод ње пустио поток, обезбедивши јој храну.

Прича је очигледно напетог мотива и потиче као писани документ из 8. или 9. века, чији су наговештаји, изгледа, били надахнути извештајима Лукиног Јеванђеља, садржавајући елементе такозваног Псевдо-Матејевог Јеванђеља.

О животу Господа Исуса Христа Куран пружа мање података него о његовом рођењу. У Сури Имранова породица – *Alī-ʾImrān* (3, 34) дато је

³Исто, стр. 20, види фусноте

⁴Исто, стр. 24

кратко излагање Исусове делатности. Најпре се спомиње формирање птице у лету, лечење слепих и губавих и поново оживљавање мртвих (садржај је у паралели са Суром 5, 110). Исто тако, у Сури Трпеза – Al-Mâ'ida (5), ученици (апостоли) желе да знају, може ли Бог њима послати „трпезу хране“ са неба. На њихову молбу, моли се Исус за трпезу као „Празник“ и као „знак“ (чудо). Бог испуњава молбу, али, истовремено, и прети строгом казном онима који после овога знака не буду поверовали: „Иса (Исус), син Мерјемин (Маријин), рече: ‘О Аллаху, Господару наш, спусти нам с неба трпезу да нам буде празник, и првима од нас и оним каснијим, и чудо Твоје, и нахрани нас, а Ти си хранитељ најбољи!’ ‘Ја ћу вам је спустити’, рече Алах, ‘али ћу оне међу вама који и послје не буду вјеровали казнити казном каквом никога на свијету нећу казнити’“ (5, 114-115).

Настанку ове приче, без сумње је допринела Трпеза Господња као хришћанска Евхаристија. Такође су „Трпеза“ и „Празник“ позајмљене хришћанске речи. Поред тога, изгледа да је прича обојена и визијом апостола Петра, по којој велики сто са разноврсним јелима силази са неба. Даље, на неколико других места Мухамед указује на постојање својих ученика којима он исповеда Бога као „муслиман“ и „посланик Божи“ (5,11). Осим тога, поједини делови његовог „Откривења“ су преузети из Јеванђеља. По Мухамедовом схватању, дела и речи Господа Исуса Христа изазивају отпор у неверујућој деци Израиља, којој она изгледају као „права враџбина“ (5, 110 и 61, 6). Они су „ковачи сплетки“ против њега, излажући га искушењима, гордо тврдећи да су они Исуса Христа убили и разапели. Ово тврђење је Мухамед нарочито оспоравао, тврдећи да Јудејци Исуса нису „убили ни распели, већ им се причинило...“, јер га је „Аллах уздигао себи (4, 157-158). По њему, такође је и Бог правео смицалице, и то боље него људи, „јер Аллах то најбоље умије“ (8, 30 и 3, 54).

Рођење Господа Исуса Христа као Божији Знаци

Знаци припадају централним теолошким садржајима Курана, у којима се наводе три места констатовањем да је Бог Исуса у једном Знаку (ауу) створио за људе (19, 21; 21, 91; 23, 50). Наиме, ради се о чудесним делима која представљају силе Божије и која имплицирају религиозне закључке.

Знаци, са једне стране, имају своју потврду у природи, али на другој страни, и у људским судбинама. Манифестације Знакова су различите: развиће жита и воћа (16, 30), вода, земља оживљава (16, 67), покретање небеских тела (16, 12) итд. Исто тако, из историје издвајају се и следе догађаји: пропаст непокорних градова (11, 102), спасавање праведника (29, 121) и резултати битке код Бадра (3, 13). Осим тога, за важеће Знаке узимају се разноврсна чуда Божијих посланика, нпр.: 9 Мојсијевих чуда (17, 101), која је он чинио само са „Аллаховом вољом“ (13, 38); Нојев потоп и људи на броду, који су спасени једним учињеним Знаком (25, 39); Бог

обећава фараону, спасеном из мора, да ће сви људи после њега бити одређени ка једном Знаку (10, 92). Значајна илустрација Знака силе Божије огледала се и у победи над смрћу, када су „људи у пећини“, успавани за дуго година, потом, изнова оживели (18, 10-12). Има мишљења да је ова прича преузета из хришћанских легенди о седам спавача.⁵ Веома упечатљиво у Сури Мерјема (19) забележено је шта Бог, у испољавању његове силе Знаком, може да учини: „И спомени у Књизи Мерјему (Марију): кад се, од укућана својих на источну страну повукла и у један застор да се од њих закони узела, Ми смо к њој мелека (анђела) Цибрила (Гаврила) послали и он јој се приказао у лику савршено створена мушкарца. Утјечем се Милостивом од тебе, ако се Њега бојиш! – узвикну Она. А ја сам управо изасланик Господара твога – рече он – да ти поклоним дјечака чиста! Како ћу имати дјечака – рече она – кад ме ниједан мушкарац додирнуо није, а ја нисам неваљалица! То је тако! рече он. Господар твој је рекао: То је Мени лако, и зато да га учинимо знамењем људима и знаком милости Наше. Тако је унапријед одређено! И она занесе и бременита се склони далеко негдје“ (19, 16-22).

Анђео у човечијем облику, очигледно је Арханђео Гаврил (18, 38), који, често приказиван и у Светом писму Новог завета, и овде добија своју нову Куранску интерпретацију. Даље, у причи се развија идеја о једном чудесном девственом зачећу и описује дубина Маријиног доживљаја тог божанског чуда (натприродно зачеће). Како год било, Богу је лако да дарује живот, па стога како Он одлучи тако и бива. У поменутој Сури 19. Бог обавештава Захарију кроз Знаке о рођењу његовог сина, упркос неплодности његове жене: Ето тако! – рече. Господар твој је рекао: То је мени лако, и тебе сам раније створио, а ниси ништа био. Господару мој – рече – дај ми неки знак! – Знак ће ти бити то што нећеш с људима разговарати, а здрав ћеш бити“ (19, 9-10). Исто тако, Бог испољава и моћ стварања ни из чега, што представља обележје Божијега суверенитета, које у себи укључује и есхатолошки контекст. Истовремено, Бог изнова ствара, а затим се тај акт стварања поново јавља (при Васкрсењу). Пошто Бог располаже суверенитетом живота и смрти, Он тај акт реализује са лакоћом (упореди са 14, 23). „Он је Тај који из ничега ствара и Он ће то понова учинити. То је њему лако. Он је узвишен и на небесима и на Земљи; Он је силан и мудар“ (30, 27).

Исламски коментатори тумаче Куранске приче о браку указујући да је на један природан начин започет процес зачећа, приликом кога Арханђел Гаврило шаље Марији Сина кроз његов Дух, у отвор њене душе.⁶ Дајући овом дбјашњењу димензију нужности, они се позивају на деветнаести стих, у којем Анђео изриче Марији: „да ти поклоним дјечака чиста“ (19, 19). Против овога тумачења може се много приговорити. Прво, због чега Марија бежи пред њеним присталицама и зашто при порођају очајава? И друго, зашто Анђео најављује рођење Сина (19, 21), а затим га Бог шаље Марији (21, 91)? Илустрација проблема тачности овог схватања исламских тумача

⁵Исто, стр. 26, види фусноте

⁶Види опширније на стр. 32

огледа се у глаголу „послати“, односно субјект је уједно и Арханђел Гаврило, а и сам Бог. Ови искази нужно наводе на закључак да оваква тумачења, прихваћена од стране Мухамеда и тако интерпретирана у Курану, немају тежину веродостојности и поузданости. „А и у ону која је сачувала девичанство своје, у њој живот удахнусмо и њу и сина њезина знамењем свјетовима учинисмо“ (21, 91).

Израз „сачувала девичанство“ овде се односи на Маријину девичанску природу. Акт стварања приписује се стваралачком Духу Божијем, јер је, по Курану, Бог у Марији Исуса оживео. На исти начин описује се и стварање Адама. Бог најпре ствара човека од иловаче (блата) и оживљује га кроз његов дух. „И кад Господар твој рече мелекима (анђелима): Ја ћу створити човека од иловаче, од блата устајалог, и кад му дам лик и у њ удахнем душу, ви му се поклоните!“ (15, 28-19).

У мединској Сури 66, 12 постоји једна паралела са Суром 21, 91, где је Марија представљена као извор верујућим женама и при томе се апострофира следеће: „Ми смо удахнули у њу живот“. Акт Божијег стварања у Сури 66, 12 усмерен је искључиво на Марију, а у Сури 21, 91 говори се већ о Исусовом стварању. Остаје неразјашњено у каквој каузалној вези стоје ови искази са манифестацијама објављивања и појављивања, у историјској равни, Арханђела Гаврила. Једна од могућих претпоставки је да је Арханђел Гаврило само посредник стваралачког дела Божијег, при чему се он, можда, не јавља ни у улози „Оца“.

Расветљавању ових проблема, можда, могу помоћи стихови Суре 3, 40-45, који су мединска паралела са Суром 19, 18-21. Ови стихови указују да је Господ Исус Христос без Оца рођен и да је, такође, очинство Арханђела Гаврила искључено. Вест о рођењу Исуса Христа у Сури 3, 45 није посебно једном анђелу објављена, већ неколицини анђела (мелека). О томе нам сведочи плурал „мелеки рекоше“ (анђели рекоше). „...О Мерјема (Марија), Аллах ти јавља радосну вијест, од Њега Рјеч: име ће му бити Месих (Месија), Иса (Исус), син Мерјемин (Маријин), биће виђен и на овом и на оном свјету, и један је од Аллаху блиских... Она рече: Господару мој, како ћу имати дијете кад ме ниједан мушкарац није ни додирнуо? – Ето тако, рече -, Аллах ствара шта Он хоће. Кад нешто одлучи, Он само за то рекне: Буди! – и оно буде“ (3, 45 и 47).

Свакако да се овде говори о догађајима који ће се потом одиграти и који су пратиле интерполације. Запис о томе налазимо у сурама меканског периода у оквиру којих се појављује прича о стваралачкој речи Божијој датој кроз заповест „буди!“ (36, 78-82; 40, 68; 16, 40; 6, 73), док се, опет за време мединскога периода, указује на акт рођења Господа Исуса Христа, као лични чин Свевишњег! Осим у Сури 3, 39-42, пример за то налазимо и у Сури 19, 35-40, која представља још једну мединску интерполацију у меканској историји.

Дакле, према тумачењима из Мухамедовог времена, може се претпоставити да је натуралан чин рођења и јављања Господа Исуса Христа, пројављен кроз стваралачки дух Божији који је касније у истој линији дат кроз императив Творчеве речи „буди!“ Међутим, и ови примери

недоречености и противуречности у концепцији о акту рођења и јављања Господа Исуса Христа, остављају отворену могућност стварања паралелних интерпретација о овом предмету. На сличан начин Мухамед каже да је Бог створио Исуса као и Адама и да су они само продукти Творчевог акта. „Исаов (Исусов) случај је у Аллаха исти као и случај Адемов (Адамов); од земље га је створио, а затим рекао: Буди! – и он би“ (3, 59). Интересантно је на овом месту обратити пажњу и на једно провокативно исламско тумачење које у себи садржи негативан став и конотацију у односу на хришћанску Тријадологију. „О следбеници Књиге, не застрањујте у свом вјеровању и о Аллаху говорите само истину! Месих (Месија), Иса (Исус), син Мерјемин (Маријин), само је Аллахов посланик, и Ријеч Његова, који је Мерјемин (Маријин) доставио, и Дух од Њега: зато вјерујте у Аллаха и Његове посланике и не говорите Тројица су! Престаните, боље вам је! Аллах је само један Бог, - хваљен нека је Он! – зар Он да има дијете?! Његово је оно што је на небесима и оно што је на Земљи, и Аллах је довољан као заштитник“ (4, 71).

Господ Исус Христос је по Мухамеду само „посланик“ и није Бог, док Реч и Дух означавају уздизање Христове човечанске природе. Заправо, Господ Исус Христос означава Реч зато што је Он снагом Творчеве Речи рођен, а Дух је творевина оличена у Речи Творца, настао са Божијом Речи

Поменућемо најпознатије исламске коментаторе који дају разноврсна објашњења за Господа Исуса Христа као Реч (Kalem). Табари наводи четири итерпретације: 1. Наговештај о појави Исуса, дат нам је у виду (Речи), као објава Арханђела Гаврила Марији; 2. У његовом тумачењу јавља се Исус као „Реч“ Божија, зато што је категорија његове егзистенције проистекла из Божанске Речи „буди“. А и другим два тезама Табариа придружује се и тумач Замахшари; 3. Реч је слободно име дато Исусу, зато што Бог даје име које Он хоће; 4. То име и та Реч беше Исус. Њима се придружује и тумач Рази: а) Исус беше Реч, пошто је још у колевци проговорио (као Знак Божијег промисла); б) Реч беше Божанска мисао јер је Исус међу људе Божанску тајну спровео; в) Исус је у Књигама Пророка предсказиван и г) Исус је „Реч Божија“.

Презентирана тумачења исламских егзегета упућују на закључак о постојању повезаности и значења појма Kalem са хришћанским појмом Logos а уз њихово позивање на апокрифна арапска Јеванђеља о детињству.⁷ Такође постаје јасно да Мухамед при преузимању хришћанских термина није користио увек њихов прави смисао. Термин „реч“ код Мухамеда означава Исусово биће (суштаство), које у поређењу са хришћанском Тријадологијом има једно сасвим другачије значење. Оваква дуалистичка схватања мухамеданских коментатора утицала су на развој погрешног приступа изједначавању концепата исламскога монотеизма са учењем о хришћанској Тријадологији. Једна од најважнијих последица тога било је представљање Исуса „као посебно изабране Речи“ (Знака). За разлику од таквога

⁷Исто, стр. 42

тумачења појма „Речи“, „Дух“ Исуса у Курану се не именује. Навешћемо нека појединачна места где је Исус још у меданским верзијама поистовећен са „Речју“. „А када мелеки (анђели) рекоше: О Мерјема (Марија), Аллах ти јавља радосну вијест, од Њега Ријеч: име ће му бити Месих (Месија), син Мерјемин (Маријин), биће виђен и на овом и на оном свјету, и један од Аллаху блиских“ (3, 45). На овом месту, упућује се посебно Аллахова објава, која у себи садржи вест о есхатолошком послању узвишеног Божијег посланика и пророка. Поменута објава употпуњена је коментаром кроз 46. стих треће Суре у којем се говори о Исусовој делатности: „он ће говорити људима још у колијевци, а и као одрастао, и биће честит“. Тиме се у Курану појачавају обележја значења Исуса као посебне Речи, при чему дата Реч садржи у себи и објаву његовог Откривења, о појави и мисији обећаног Месије.

За разлику од претходних Сура и коментара тумача, на овом месту сада долази до заједничке дивинизације и Господа Исуса Христа и Мајке Његове, овде објављене као посебан Знак о доказу Божије милости (19, 21). Као знак, Он је доказ за манифестацију Силе Божије, те се сада испуњење очекује – да разумни људи као гласници проследи Вест. Овде се у појму „милост“ налази зачетак Вести о посебном Знаку, као најузвишенијем облику милости Божије дароване свету кроз Мухамедову Објаву (44, 5). Цела историја о доласку највећег Божијег посланика представља сведочење о милости Аллага према верујућим људима, дату кроз посебну објаву Знака, укључујући појаву Марије и рођење Исуса. „И сина Мерјемина (Маријиног) и мајку његову смо знаком учинили. Ми смо њих на једној висоравни са текућом водом настанили“ (23, 50). Недореченост алузије о „висоравни са текућом водом“ чини могућу претпоставку о неоснованости проналаска раја. Као могући излаз из ове дилеме аутор наводи тезу о постојању повезаности сцене о рођењу Исуса са описом у Сури 19, 23-24, до којој је Исус рођен под палмом испод које је потекао поток.

Дела Господа Исуса Христа као Божији Знаци

Према исламској традицији, само рођење Господа Исуса Христа је један Знак. Употребљавани Знаци од Божијег посланика често су, истовремено, чудо, као доказ легитимности његових Вести. Лично Мухамед није чинио чуда и јер није био у стању да их учини. Напротив, он у Курану тврди да су Знаци о њему говорили (22, 16). Знаци су били потребни Исусу због његових чудотворних дела, о чему сведочи следећа Сура: (3, 49)“...Доносим вам доказ од Господара вашег: направиху вам од иловаче нешто попут птице и пухнућу у њу, и биће, вољом Аллаховом, права птица. И исцјелићу слијепа од рођења, и губава, и оживљаваћу мртве, вољом Аллаховом, и казиваћу вам шта једете и шта у домовима својим гомилате: то ће уистину, бити доказ за вас, ако прави вјерници будете“.

Очигледно је да појава Знака има за циљ буђење вере. Ради се ипак о

самом сведочанству, које је у пракси било потврђено. Сличан садржај Исусове делатности дат је у Сури 5, 110: „Кад Аллах рекне: О Иса (Исусе), сине Мерјемин (Маријин), сјети се благодати Моје прма теби и мајци твојој... и када сам вољом Мојом, нешто попут птице направио и у њу удахнуо и када је она, вољом Мојом, постала птица: и када си, вољом Мојом, од рођења слијепа и губавца исцјелио; и када си, вољом Мојом, мртве дизао; и кад сам од тебе синове Израилове одбио, кад си им јасне доказе донио...“.

Једно поближе разматрање ове суре јасно указује на Исусов посебан значај. Једини он по Корану лечи болесне и мртве оживљује. Мухамед, пак наглашава да све што је Исус чинио, догађало се искључиво са Божијом дозволом. Ово се односи само на две ствари: оживљавање птице и васкрсење мртвих. Оба заправо припадају пољу Творчеве делатности. Бог ствара Адама од блата и у њега удахњује живот. Исто тако ствара и Исус и оживљава, али само са вољом Божијом. То значи да творевина, на неки начин, делује само као средство Творца. Са друге стране, сатана и отпали анђеол Харут и Марут (2, 102) могу само са „Аллаховом вољом“ људима зло нанети. Исто тако, Његовом вољом, посланицима је допуштено да његову Вест објаве (42, 51) и чудо да дају (13, 38; 14, 13). На сличан начин чуда Исусова су, баш као и код других посланика, Знацима потврђена са Божијом дозволом. О истакнутим Знацима биће још извештаја у Сури 5,112-115. Ученици (апостоли) желели су потврде за истинитост Исусових говора и очекивали су према потврдним Знацима, може ли Господ са неба Њима спустити сто? „Иса (Исус), син Мерјемин (Маријин), рече: О Аллаху, Господару наш, спусти нам с неба трпезу да нам буде празник, и првима од нас и онима каснијим, и чудо Твоје, и нахрани нас, а Ти си Хранитељ најбољи“ (5, 114).

Бог прима молбу, али и прети свакоме са једном ужасном казном, који после овога чуда не поверују. Ове претње из Курана дају нам, ипак, поједи-на објашњења. Знаци су дати с тим да људи верују, а ко не верује биће кажњен. У томе се може заправо видети једна реминисценција на опомене апостола Павла о недостојном Причешћивању. Јасно је да се приче засни-вају на неразумљивим вестима о Причешћу, јер њено право значење са становишта Курана не игра никакву улогу. Могуће је да је визија апостола Петра допринела формирању куранских прича о „чудесном јелу“ и можда се Куран надовезивао на садржаје Евхаристије Причешћа.⁸ У контексту Курана, „Трпеза“ је дата посланицима као доказ Силе Божије и као потвр-да посланикових Откривења.

Арапска традиција је Аллахову претњу у Сури 5, 115 довела у везу са Суром 5, 78-79: „Језиком Давуда (Давида) и Иса (Исуса), сина Мерјемина (Маријиног), проклети су они од синова Израилових који нису вјеровали – зато што су се бунили и увек границе зла прелазили: једни друге нису одвраћали од грешних поступака које су радили. Ружно ли је заиста то како су поступали!“

Према исламској традицији, познати тумачи Замахшари и Баидави,

⁸Исто, стр. 49

објашњавају ове стихове тако да ће кроз Давидова уста проклете невернике Алах претворити „у мајмуне и свиње“ (упореди са 5, 60). Тиме се жели подвући да Објаве посланика које долазе од Бога, морају постати као максиме вере. Ипак, историја нам показује да Знаци у људима нису будили веру, и можда тиме Мухамед образлаже чињеницу да он лично није чинио чуда (упореди са 17, 59).

Учење Господа Исуса Христа

Учење Господа Исуса Христа је у меканској Сури 43, 63 на следећи начин описано: „А када је Исаа (Исус) прочита знамења донио, он је рекао: Доносим вам мудрост и долазим да вам објасним оно око чега се разилазите. Зато се Аллага бојте и мени се покоравате“. Као носилац „јасних доказа“ прикључује се Исус овде ланцу Божијих посланика. Више посланика са признатим именима употребљавали су Знакове: Ноје (11, 32-33); Мојсије (7, 103); Салих (11, 66); Шуајб (11, 90) и други. Може се мислити да наведена места у Курану уместо Знакова (bauiin) означавају чуда. Тако у Сури 7, 104-106 говори Мојсије фараону: „И Муса (Мојсије) рече: О фараоне, ја сам посланик Господара свјетова! Дужност ми је да вам о Аллаху истину само кажем. Донио сам вам јасан доказ од Господара Вашег, зато пусти да иду са мном синови Израилови“... а фараон му одговара „Ако си донио какав доказ – рече, покажи га, истину говориш“. На то Мојсије претвара штап у једну змију. Овде се, ипак прави једна разлика између „јасних доказа“ и „Знакова“, јер Мојсијеви говори фараону Богу нису довољни, и стога захтева додатне Знакове. У Сури 7, 73 говори Салих о пореклу Семуда: „А Семуду – његова брата Салиха. О народе мој – говорио је он – Аллаху се клањајте, ви другог бога осим Њега немате! Ево вам знак од Господара вашег: ова Аллахова камила за вас је знак... И ово је „јасан доказ“ Салиховог монотеистичког веровања да је „Аллахова камила“ један Знак.

Исто тако, ови „јасни доказ“ у контексту Курана указују и на учење Господа Исуса Христа. Појам „чуда“ ни овде није искључен, већ је у вези са горе споменутом Суром 43, 63 стиха, где се као јасан доказ наводи Исусова мудрост. Даље, у вези „јасних доказа“, наводи се у Сурама 2, 87 и 2, 253, да је Бог Исуса Арханђелом „ојачао“. Ово је свакако надахнуто Божијим говором: „И Ми смо Мусау (Мојсију) Књигу дали и послите њега смо једног за другим посланике слали, а Исау (Исусу), сину Мерјемину (Маријином), очигледне доказе дали и Џибрилом (Гаврилом) га подржали... Неке од тих посланика одликовали смо више него друге. С неким од њих је Аллах говорио, а неке је за виши степен уздигао. А Исау (Исусу) сину Мерјемину (Маријином), јасне смо доказе дали и Џибрилом (Гаврилом) га подржали...“ (2, 87 и 2, 253). Као и ови предходни посланици, било је потребно да и Исус објави вести божанског карактера. Хришћанско учење о инспирисаности Светим Духом, можда је од стране исламских тумача

замењено личношћу Арханђела Гаврила, јер „објављује је мелек (анђео) Цибрил (Гаврил) као истину, да још више учврсти вјернике у вјеровању...“ (16, 102).

О садржају инспирисаности учења Господа Исуса Христа у Сури 43. 63 дата су у Курану следећа објашњења 1. „...Аллаха се бојте и мени се покуравајте“; 2. Аллах је мој и ваш Господар; 3. Њему се клањајте и 4. То је прави пут. Изгледа да се све ове форме „Откривења“ понављају у Курану као саставни део изворне, чисте монотеистичке религије, која је понављана у многобројним варијацијама преко посланика.

Тако се максимално првог параграфа „Аллаха се бојте и мени се покуравајте“ појављује и у устима Ноја (26, 108; 26, 110); Лота (26, 163) Худа (26, 1269); Салиха (26, 144) и Шуајба (26, 179). На тај начин заповести 2. и 4, на сличан начин као и у Мојсијевом говору указује на јединство Мухамедових говора нпр. у 19, 37 са 40, 27. И шематско описивање 4. параграфа налази се како код Мухамеда (19, 36) исто тако и код Аврама (6, 161) упореди са 16, 121). У трећој ставци јавља се исто понављање почев од Ноја (7, 57), преко Аврама (29, 16) до Мухамеда (22, 21; 22, 77) у Сури 4, 163 већим делом су пред Мухамедом као примаоцу „откривења набројани следеће посланици: „Ми објављујемо теби као што смо објавили Нуху (Ноју) и вјеровјесницима после њега, а објавили смо и Ибрахиму (Авраму), и Исмаилу (Исмаилу), и Исхаку (Исаку), и Јакубу (Јакову) и унуцима, и Исау (Исусу), Еллубу (Јову), и Јунусу (Јони), и Харуну (Арону), и Сулејману (Соломону), а Давуду (Давиду) смо дали Зебур (Псалтир)“ (упореди са 6, 84-86).

Сви Пророци нису посланици Божији, као нпр. Салих и Худ, јер од укупно 124.000 Пророка, само је мали број датих посланика. Изузетак у Куранском правилу чини само Мухамед, јер он себе назива „Последњим вјеровјесником“ (33, 40), потврђујући тако претходне Пророке и ланац се са њим завршава. Бог учи Господа Исуса Христа „писму, и Мудрости, и Теврату (Тори), и Инцилу (Јеванђељу)...“ (3, 48). Мисли се да овде није реч о канонском Јеванђељу, већ о једној књизи, чији је садржај Исус од Бога „научио“. Несумњиво је да је Мухамед био мишљења да је Господ Исус Христос на сличан начин примио Јеванђеље, као што је и он лично Куран. Бог је Исусу Јеванђеље диктирао у часовима Инспирације.⁹ Исус потврђује Тору ту пред њим (3, 50). Бог учи Давида „чему је Он хтио“ (2, 251), потврђујући да се „Писмо“ Давидово назове Зебур (Псалтир) (4, 163). Али још је Аврам имао „Листове“ (suhuf). То припада суштинској мисији посланика, да су они са „јасним доказима“, и „Листовима“ и „Књигом светлијом“ (Библијом) долазили (32, 25). Историја је овде већ више пута показала да је Бог истоветно Откривења предавао од једног ка другом посланику у форми „Писма“. Куран је, помишљењу Х. Реизенена, једна копија небеског оригинала, јер „у Њега је Главна књига“ (13, 39).

Јеванђеље потврђује Исуса као и Тора, и оба се чак кроз Куран доказују као истинита. Један део Торе, чак и уздиже Исуса: „...да вам допустим нешто што вам је било забрањено...“ (27, 76). Чини се да је ова полемика (Мухамеда) била уперена против Јудејаца. Ипак, Мухамед верује да је његов долазак био у Тори предсказиван: „онима који ће слиједити

Посланика, вјеровјесника, који неће знати ни да чита ни да пише, којем они код себе, у Теврату (Тори), и Инцилу (Јеванђељу), записана налазе, који ће од њих тражити да чине добра дјела, а од одвратних одвраћати и који ће им лијепа јела дозволити, а ружна им забранити, који ће их терета и тешкоћа које су они имали ослободити...“ (7, 157).

Поједини стихови оптужују Јудејце због изопачења Божије Речи и због тајења Откривења (види, 2, 75-77). Према исламској традицији, Мухамед је пророкујући нашао стихове које су Јудеји држали у тајности. За Јеванђеље, Мухамед, напротив, зна да су Исусова откривења од посланика „дословно“ цитирана. „А кад Иса (Исус), син Мерјемим (Маријин), рече: О синови Израилови, ...ја сам вам Аллахов посланик да вам потврдим прије мене објављени Теврат (Тора) и да вам донесем радосну вјест о посланику чије је име Ахмед (Мухамед)...“ (61, 6).

Поставља се питање, да ли је Мухамед заиста носио надимак Ахмед како то исламска традиција тврди? Претпоставља се да је име Ахмед било једна каснија интерполација у Курану, и да оно није изворно било Његово лично име (47, 2). Остаје отворено питање, када је исламска традиција преузела новозаветно обећање о Светом Духу Утешитељу, тврдећи да је Мухамед обећани „Утешитељ“.

Тешкоће се, можда, најбоље решавају ако се узме да Ахмед није било његово првобитно, изворно име, него један адјектив, јер Ахмед (Ahmad) долази од истог корена као и Мухамед. У формалном смислу, оно је елатив (величање) од *ḥamīd* или *ḥamīd* „достојан хвале“. По исламској традицији, Ахмед је само једно од многобројних Мухамедових имена, која је он изрекао код Бухаре (на пример: ја сам AL – MĀNĪB искупител, кроз мене Бог невернике испуљује; ја сам AL – ḤĀŠĪR васкрситељ, под мојим стопама ће људи васкрснути; ја сам AL – ĀQIB последњи, што значи пророк и друго). Можда се заправо ради о игри речи Мухамед Ахмед, јер у Курану се захтева лично служење Богу које, заправо, своју кулминацију налази у Мухамеду.

Summary

Srdjan Simic

KORAN ABOUT LORD JESUS CHRIST

Mohamed paid great respect to Jesus Christ. And when he criticized the Christians several times, he did not direct any negative words to the Messiah. However, his followers were decisively against attributing divine epithets to Jesus Christ and to the Mother of God, regardless of the fact that they did not accuse Jesus Christ. Positive interpretations and narratives in Koran (Al-Qur'an) relating to Jesus Christ were magnified by certain researches with the intention to provide full justification for Mohammed

However, the events – Nativity, Ascension and the Miracles – were viewed in the context of Koranic theology. Every single representation has to be viewed as a part of the wholeness He belonged to. Thus, Jesus Christ's Nativity out of "Spirit and Creator's Word" allows, in a certain way, a natural arrangement in the theocentric theology of Mohammed. In the same way the term "Word" used in Koran does not at all elevate Jesus Christ above human nature. Likewise, the Ascension of Jesus Christ is understood as a powerful deed of God, as a special "Sign". Jesus Christ's name is not mentioned in Meccan history of Revelation, but a synonymous term "child" is used instead, and the very name of Jesus is mentioned in the added sura 19:35. Contrary to this, in Medina versions, the name of Jesus Christ is in the centre of attention. In Koran, Jesus is included into the succession of prophets and emissaries, but as the one whose deeds express conditioned relations that in general do not have suitable characteristics of emissaries: His birth, special kind of His deeds and His Ascension. However, the factors which connect the deeds of these various emissaries are more important. Each emissary brings "clear evidence" and "Signs", although there are special variations. First of all, all the earlier prophets were in the similar position as the Arabian prophets. Jesus Christ is no exception to this. He is also Mohammed's forerunner. Mohammed interpreted Jesus Christ's life through his experience and practice. This is a paradox but it is true, except for Mohammed's theocentric theology which represents opposition to Jesus Christ's divine nature producing in the end the possibility of "egocentricity". The history is personally schematized – objectively seen: distorted, but at the same time it is made actual.

It can be concluded from above said that Koran pays special attention to Jesus Christ due to the fact that He was, according to Muselim belief, Mohammed's forerunner who was foreseeing Mohammed's appearance. This indicates that the Koran view of Christ is more significant than Mohammed himself.